

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

БУДВА, 27. ДЕЦЕМБАР 1996.
ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXV • БРОЈ 409

ГРАДСКА МУЗИКА ОБИЉЕЖИЛА 90 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА

ЈУБИЛЕЈ ВРШЊАКА ВИЈЕКА

Свечаним концертом у сали „Зета-филма“ Градска музика Будве је 22. децембра обиљежила 90 година постојања. Тим поводом у програму су учествовали и хор Школе за основно музичко образовање и женска вокална клапа „Хармонија“, а прочитан је пригодан текст „Глас Будве“ који је за ову прилику написао академик Чедо Вуковић. Концерт су присуствовали и представници Општине Будва, предузећа и установа из општине, и блех музика из Котора, Херцег-Новог, Тивта и Ђеновића.

Поводом јубилеја додијељене су захвалнице члановима Градске музике који су ту провели више од десет година, а на том списку су се нашли и активни музичари, и они који су давно одложили инструменте, као и они којих више нема међу живима. Добитници захвалница су и појединци, предузећа и установе који су помогали Градској музici.

Захвалнице су добили: Антон Скутари, Вјекослав Кочић, Вјекослав Јурић, Анте-Тонко Делојк, Мирко Поповић, Божидар-Бела Бак, Љубо Јурбан, Милош Савчић, Пеко Вукадићовић, Илија Новаковић, Никола Шуљак, Никола Франета, Никша Фабрис, Иво Франета, Петар Јелушин, Никола Савчић, Анте Шумић, Љубо Стјепчевић, Љубо Јелушин, Павле Чучка, Никола Суђић, Крсто Павићевић, Бранислав Фабрис, Драган Уљаревић, Бранко Брајак, Војислав Свитлица, Блажо Бошковић, Драган Стефан, Јосип Јеротић, Жељко Јеротић, Лазар Куљача, Ненад Марсенић, Мирослав Ивановић, Саво Свитлица,

Сенка Марковић, Вишња Мартиновић, Јоко Тановић, Ђуро Зец, Едо Јурбан, Карло Петелин, Александар Франета, Вукашин Клајић, Ана Брајак, Лука Новаковић, Иван Бак, Горан Лабовић, Игор Франета, Небојша Станчић, Марија Зеновић, Жељко Вацовић, Нинослава Пајковић, Наташа Рајковић, Павел Аксамит, затим Јојко Зеновић, Павле Ивановић, Саво Мартиновић, Чедо Вуковић, Урош Зеновић, Јово

Гвозденовић, Скупштина општине Будва, Меркур Будва, Монтенегробанка, филијала Будва, ЈП Водовод и канализација, ЈП „Информативни центар“, Енергогата Београд, Музичка школа Будва, Градска Музика Котор, Градска музика Херцег-Нови, Глазбено просветно друштво Тиват, Јејсна заједница Ђеновић, Зета-филм и женска вокална група Хармонија.

ГЛАС БУДВЕ

Уз Градску музику забруја стара Будва. За блијеском звукова потрчаше дјеца, као за гласом дуге. Занесе их зов звучне праслике - седам исконских тонова и седам дугих боја!

Но, за ноћних тишина, снивају инструменти међу зидинама града. И траје мачевање вјетрова поморских и брђанских. И бруји хармонија - каменолико сазвучје митско, историјско, свевремено.

У једно се стапају град-оркестар и Градска музика!

И свако здање градско бива инструмент и музичар уједно - дио складног оркестра, уз ости, удице и мреже, хитнуте ка висини.

Кроз прозоре и врате, на пресјечима улица и вјетрова, са пјацета, бедема и Цитаделе - град се свегласно исказује.

И чујте - извија се врисак труба и тромбона, сребрно пиште кларинети, за њима флауте и саксофони, у лук свијено глaskaју се ћениси, бркте бомбардине и брундаја басови, длан о длану ударају медени пјати и бубњеви буде дубине, над морем високо.

Град-оркестар пролази својим улицама!

И тада, узнесени музичари и Будва и сви ми додирујемо ритмичке и свјетлосне дамаре свијета.

И пали се звучни осмијех на лицу нашег дана.

Чедо Вуковић

ПОВОДОМ 75 ГОДИНА

МОГРЕНУ ЗЛАТНА ПЛАКЕТА ФУДБАЛСКОГ САВЕЗА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Свечаном академијом ФК Могрен је 20. децембра обиљежио 75 година постојања. Том приликом првом регистрованом фудбалском клубу у Црној Гори дојдељена је поводом 75.

рођендана Златна плакета Фудбалског савеза Југославије. Ово високо признање предсједнику Скупштине ФК Могрен Милораду Ускоковићу уручио је Миљан Миљанић, пред-

сједник Фудбалског савеза Југославије.

Са свечане академије ФК Могрен опширије на 4. страни.

У ОВОМ БРОЈУ:

• ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ ЖАРКО МИКОВИЋ У РАЗГОВОРУ
ЗА „ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ“:

БУДВА ЗНА ШТА ХОЋЕ

• ЈУБИЛЕЈ „МОНТЕНЕГРОПРОМЕТА“:
ОД „СНАБДЈЕВАЧА“ ДО „НОВОГ ЈАДРАНА“

• АНКЕТА: ПРИВРЕДНИ И КУЛТУРНИ РАДНИЦИ НАШЕ ОПШТИНЕ
О ПРОТЕКЛОЈ И ОЧЕКИВАЊИМА У 1997. ГОДИНИ

• ПРЕДСТАВЉЕНА КЊИГА О ГОЛООТОЧКОМ СТРАДАЛНИКУ
НИКОЛИ ЗЕЦУ:
ЧОВЈЕК ЈАЧИ ОД МРЖЊЕ И ЗЛА

• КУЛТУРНА БАШТИНА:
СВЕТИ СТЕФАН И КУЛТ СВ. СТЕФАНА
ПРВОМУЧЕНИКА

• ВРЕМЕПЛОВ:
НАШИ ФУДБАЛЕРИ У СКАДРУ У ЈЕСЕН 1945.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ БУДВА И ЈП „ИНФОРМАТИВНИ ЦЕНТАР“

ВАМ ЖЕЛЕ ПУНО
СРЕЋЕ И УСПЈЕХА У

НОВОЈ 1997. ГОДИНИ

УЗ ОВАЈ БРОЈ ПОКЛАЊАМО ЧИТАОЦИМА

СТОНИ КАЛЕНДАР ЗА 1997. ГОДИНУ

АНКЕТА

Привредни и културни радници о протеклој години и очекивањима у 1997.

БИЋЕ, ВАЛЬДА, БОЉЕ

Крај старе и почетак нове године су прилика за разговоре типа – како оцењујете протеклу и шта очекујете од наступајуће године. С тим питањима Приморске новине су се обратиле привредним и културним радницима у нашој општини, а њихове одговоре објављујемо у овом и наредном броју.

Борђије Прибилићи, генерални директор ХТП „Будванска ривијера“ честита свим праћанима општине Будва Ноћу 1997. годину и жели пуно успјеха у раду и среће у пријателјственом животу.

Генерални директор Будванскога ривијере у нашој анкети је рекао да претходна 1996. година, послије низа година које су за туризам значиле стагнацију, поново враћа наду у боље дане за будвански туризам. Број гостију у овој години је за десет одсто већи него у претходној години, а 1996. године смо први пут, послије низа година без странца, остварили значајнији број ноћења страних туриста – нешто преко 42 хиљаде само у хотелима „Будванскога ривијере“.

Директор ХТП „Будванска ривијера“ очекује да од идуће године туризам поново добије значај који је некад имао, да ће више гостију у њиховим хотелима уз продужетак туристичке сезоне – на основу предузетих активности очекујемо да ћемо у 1997. години остварити преко сто хиљада ноћења страних туриста, да ћемо због тога имати дужу туристичку сезону, јер ће страни гости долазити и у предsezони и у посезони.

Јанко Ражнатовић, Јадрански сајам, ову годину оцењује као тешку за привредне – било не поновило се. Очекујем да следећа година буде знатно боља. Руководство Црне Горе све чини да се укључимо у међународне привредне, политичке и друштвене токове тамо где нам је и место. Ту посебно треба истакти оснивање офшор центра чиме је Црној Гори омогућено да буде перјаница привредних токова у Југославији.

Доктор Ратко Вукчевић директор ХТП „Монтенегротурист“, наглашава да је ова година, што се тиче домаћих туриста, била задовољавајућа.

Неки покушаји са иностраним туристима је било мада мислим да црногорска туристичка понуда није за њих дољно спремна, прије свега, због велике руинираности објекта.

У последњих четири-пет година многи објекти су дати у закуп и не води се дољно рачуна о њиховом одржавању, и одржавању новог и квалитета у њима, мада је проблематичан и статус хотела у друштвеном сектору. Ни кадрови, а почев од производно-услужних па до менадера појединача и тимова, нису више на потребном нивоу. Црна Гора није ништа урадила на прилагођавању и усавршавању стандардизације својих објеката према свјетским критеријумима, потребама и за-

хтјевима.

Идућа година треба да буде година интензивног приближавања туристичке понуде Црне Горе и туристичке потражње Запада, како би туристички промет почeo личити на онај од прије санкција. Ту ће значајну улогу одиграти бивши пословни партнери и велике домаће авио-компаније и неке са Запада. Претпостављам да ће играти одређену улогу „Монтенегроерлајн“.

Милица Гргочић, директор Комерцијалне банке Београд – Будве, 1996. годину оцењује као много бољу и стабилнију од претходне у економији. Најважније је што је повећан извоз, девизни прилив и производња и што је један број страних туриста дошао у нашу земљу. Одређени позитивни помаџи су посљедица у првом реду укидања санкција Југославији и појаве нових пословних партнера из иностранства. Веома је битно да је у овој години Црна Гора проглашена офшор центром и да ће то практично довести стране капитале.

Борђе Медин, директор Предузећа „БСП“ из Будве, рекао је да су у 1996. годину обиљежила негативна кретања у области привредних токова, и поред relativno стабилног курса динара. Посебан акутни проблем је скоро стална неликивидност банака, тако да је привреда остала без неопходних средстава за рад. Енормно високе камате и мали период на које се врло ријетко одобравају кредити отежавају бити са скоро свим привредним субјектима. Врло често нелојална конкуренција практично приморава предузећа на врло проблематичну тржишну утакмицу. Велике обавезе предузећа према фискалним државним давањима представљају често непримостива оптерећења за предузећа.

Директор „БСП-а“ очекује у 1997. години позитивније и стимулativnije токове у области монетарне, кредитне и фискалне политике.

Блажко Дедић, директор „Маестралтуриста“, рекао је да су ове године радили пуним капацитетом с тим што имају проблем око наплате од синдиката МУП-а Македоније. Он, међутим, тврди да то што их је задесило са Македонцима неће утицати на успјешност пословања, али треба да буде порука свима који се баве овим послом, јер углавном до ста њих долази са сличним најерама.

По његовим ријечима и идућа година биће такође тешка. – Ми имамо контакте са партнеријима из Русије који су и прошле године требали да дођу

(400 особа на период од 120 дана) или су због познатих проблема у авио-саобраћају, разних такси и других ограничења откаzali долазак у Црну Гору. Надамо се да ће ове године бити јаснија ситуација и да ћемо моći довести госте из Русије. Сматра да што се тиче других земаља, на основу до садашњих контаката, тешко је из њих очекivati долазak већih броja туриста.

Јокојо Митровић, замјеник директора Комуналног јавног предузећа Будва, рекао је да пословну 1996. годину завршавају са позитивним резултатом захваљујући рационалном по словљу и великој помоћи општине. Сигурно за такав остварени резултат дугујемо захваљност и корисницима наших услуга који су својим обавезама према нашој организацији дosta редовно уплаћivali, па је степен наплативosti код грађана износio око 70 одсто. Пензионери и они слапије платежне моћи били су уредније платиши, у односу на оне друге. Општина је ове године набавila специјалну чистилицу коју имамо једино mi

više paru u 1997. godini. Доктор Радован Милидраговић, директор Дома здравља истиче да је ове године почela значајна модернизација здравствене службе, у сарадњи са Републичким фондом за здравство и Министарством здравља. Тако су набављени одређени апарати, неопходни за свакодневну дјелатност у здравству, као што су тројаки ЕКГ апарат, инхалатор и аспиратори за децу и одрасле и савремени електронски апарат за лабораторијски преглед. Изведена је успјешна вакцинација против дјечје парализе, где се одазва велики број родитеља, нарочито оних чија су дјеца била неуредно вакцинисана.

У новој години опет у сарадњи са Фондом и Министарством здравља, очекује се дјелатност у сарадњи са Јачањем Дома здравља у Будви. Већ су одобрени три специјализације љекарима из Будве – интерне медицине, педијатрије и превентивне дјечје стоматологије. Завршено је опремање рентген-кабинета у коме ће од идуће године ради специјалиста рентгенолог.

Академик Чедо Вуковић: И ове године окружно нарастају три руке тираније над свим видовима живљења и рада: политичке са сврхом у себи, технократије и грамизвост. Уред тог пандемијума – шта је са човјеком: са етиком, хуманизmom и слободним духом? Нећe ли се изјавити креативне људске силе? Намјерно ћu навести драстично поређење. Замисlite се да исполните сва природа око нас – земља да не рађа живот и кромпир, вођe да бујају без плодова, виногради без гроздова, агрum и без наранџи и мандарина, цвјетови без боja и мириза и да висе суха зrna на гранама маслина... Ово се може схватiti и као горка поштаница.

Било како било, нека нас идућа година окрене према култу рада и ширини у Једрици. Божко Богетић, књижевник: – Желим да сви који су утонули у свој лични интерес и похлопу (међу њима и неки моји познаници и пријатељи) пријемите и оно што је неопходно.

Слободан Словинић: сликар, наглашава значај „Града театра“ као носиоца културног живота у Будви, која је постала културни центар Југославије.

Овај сликар очекује, прије свега, да Будва реафирмише Градску музику која даје посебну боju сваком приморском граду. Сматра да нам недостају културне манифестације карневалског типа. Словинић у оквиру обиљежавања 35 година бављења сликарством идуће године најављује своју књигу „Париски записи“, и изложbu цртежа под истим називом.

у Југославији, а која замјењује двадесетак радника.

Замјеник директора КЈП рекао је да су остали без расадника који је сада намијењен за стамбenu изградњу. Очекује да ће у наредноj години успjeti, уз помоћ општине, прonaћi новu локацијu и привести је у јавниjem. Трудићemo сe да u наредnoj годinи чistoća i uređenošć pošvrišna будe na višem nivoju, a pokušaćemo i da uvedemo lokalnu autobusku liniju na relaciji Budva - Петровац.

Перица Бранковић, „Шоп комерц интернационал“, рекао је да је ова година донијела пуно проблема у пословању. Све то што се дешавало било је са некаквим тензијама, и у страху да ли ћe остати курс који смо сви жељeli, a то је стабилnost dinara.

Директор „Шоп комерц интернационал“ очекује од нове године бољу ситуацију за пословање, бољи стандард, квалитетниji начин живота. Сматра да уколико се уздамо у свој rad, најvezutati neće izostati. Овај привредник читаоцima „Приморских новина“ жељi пуno зdravlja, sreće i

više para u 1997. godini.

Доктор Радован Милидраговић, директор Дома здравља истиче да је ове године почela значајна модернизација здравствене службе, у сарадњи са Републичким фондом за здравство и Министарством здравља. Тако су набављени одређени апарати, неопходни за свакодневну дјелатност у здравству, као што су тројаки ЕКГ апарат, инхалатор и аспиратори за децу и одрасле и савремени електронски апарат за лабораторијски преглед. Изведена је успјешна вакцинација против дјечје парализе, где се одазва велики број родитеља, нарочито оних чија су дјеца била неуредно вакцинисана.

У новој години опет у сарадњи са Фондом и Министарством здравља, очекује се дјелатност у сарадњи са Јачањем Дома здравља у Будви. Већ су одобрени три специјализације љекарима из Будве – интерне медицине, педијатрије и превентивне дјечје стоматологије. Завршено је опремање рентген-кабинета у коме ће од идуће године ради специјалиста рентгенолог.

Бранислава Лijешевић, директор „Града театра“, наглашава да је ове године „Град театар“ Будве достигao пуnu afirmaciju onako kako se to željeo protokle deset godina. Својim ambičionismom i svježim programom, velikim i značajnim projektima, uglednim учесnicima i gostima, постао je препозnatljiva činjenica ne samo u Jugošaviji nego i u Evropi. – Tu, prije svega, mislim na osnivanje Jugošavenskog društva za mediteransko pozorište i umjetnost, koje se desilo u okviru festivala „Град театар“, što predstavlja jednu od historijskih činjenica za našu kulturu. Тако је глас о Будви „Граду театру“ i јugošavenskoj kulturi stigao u Madrid u sjedište IITM-a gdje je predstavljen plan za narednu godinu i za naredni „Град театар“, koji će tako postati jedna od istopstava tog madridskog udruženja koje sačinjava 23 zemlje mediteranskog pojasa. Другa важна činjenica je učenje dva projekta „Града театра“ na Bitezfu, „Декамерон, dan ranije“ i „Бановић Страхиња“, kao i potraga za tim predstavama iz inozemstva, koja je uspješna.

Наредне godine predviđamo jedan sasvim drugačiji „Град театар“ na komе ћe se održati i festival mediteranskih pozorišta, smotra naјboljih predstava iz Evrope, a planišimo i nekoliko sопствениh produkcija koje ћe, vjerovalno, prevezati sve prethodne. Након Bitezfa, „Граду театру“ i јugošavenskoj kulturi stigao je u Madrid u sjedište IITM-a gdje je predstavljen plan za narednu godinu i za naredni „Град театар“, koji će tako postati jedna od istopstava tog madridskog udruženja koje sačinjava 23 zemlje mediteranskog pojasa. Другa важna činjenica je učenje dva projekta „Града театра“ na Bitezfu, „Декамерон, dan ranije“ i „Бановић Страхиња“, kao i potraga za tim predstavama iz inozemstva, koja je uspješna.

Наредne godine predviđamo jedan sasvim drugačiji „Град театар“ na komе ћe se održati i festival mediteranskih pozorišta, smotra naјboljih predstava iz Evrope, a planišimo i nekoliko sопствeniх produkcija koje ћe, vjerovalno, prevezati sve prethodne.

четири puta nedjeljno sa punim radnim временom. Планирају reorganizaciju službi higijene medicinske помоћи.

Мато Јелушић, предсједник Градске музике у Будви, сматра да је тешко из нашег јавног живота у 1996. години, и поред брижљивог покушаја, издвојити било који догађај од опшtedržavljene важности, a da je izazvao osjećanje zadovoljstva ili novog kvaliteta. Пријатељи који човјек данас може осјетiti су везане за његову приватност, и то у оној мјери у којој он ту приватност, односно властити породични живот, може несметано да стварa.

- Ни у 1997. години нема razloga da очekujem значajne promjene koje bi mogle da ukazuju na novi sadržaj državnog животa, koji se pala i u tom smislu predviđivo stvara sходno jasno definisanim vrijeđenosnom sistemu koji bi se podjednakno odnosio i na oblast državnog uređenja i na oblast mora.

- Ни у 1997. години нема razloga da очekujem значajne promjene koje bi mogle da ukazuju na novi sadržaj državnog животa, koji se pala i u tom smislu predviđivo stvara sходno jasno definisanim vrijeđenosnom sistemu koji bi se podjednakno odnosio i na oblast državnog uređenja i na oblast mora.

Припремио
Драган Цвијовић

ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА

НАУЧНИ СКУП О ПРАВЦИМА РАЗВОЈА ЦРНЕ ГОРЕ КАО ЕКОЛОШКЕ ДРЖАВЕ

НАЦИОНАЛНИ ПАРК ЕВРОПЕ

У организацији Европског центра за мир и развој Уједињених нација из Београда, а за потребе Владе Републике Црне Горе, у Милочеру је почетком децембра, представљен пројекат о правцима развоја Црне Горе као е

ИНТЕРВЬЮ

ЖАРКО МИКОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ БУДВА

БУДВА ЗНА ШТА ХОЋЕ

- Предсједник Општине
Будва у овом мандатном периоду је Жарко Миковић који је и у претходне четири године био први грађанин наше општине. Нови мандат и Нова година били су повод за разговор с предсједником општине, а право питање односило се управо на поновни избор што се у будванској општини није додатило у последњих неколико деценија. Како то доживљава предсједник Општине и да ли тај поновни избор говори о одређеној стабилизацији у Општини и Републици?

•Повјеравање мандата значи једну велику обавезу за предсједника. То више доживљавам као обавезу да сву пажњу, значи, ангажованост, труд, способност, треба усмjerити да се оправда повјерење у периоду који слиједи. Друга-

ГРАДЊА НА – РАТЕ

• Ми смо у претходном мандату усвојили 90 одсто детаљних урбанистичких планова и Генерални урбанистички план приобалног појаса за подручје Будве и Бечића. Тиме је утврђена планско-урбанистичка основа будуће урбане, инвестиционе градње и развоја. У односу на ово питање, које се с правом поставља, битно је да се осмисли годишња етапност реализације планова, јер су ти урбанистички планови развојни планови. Треба утврдити колико годишње може да се реализује одређеног плана, на одређеном подручју, у односу на претешу инфраструктуру. То значи да ћемо ми врло брзо у нашем парламенту и у стручним службама, утврдити колико је могуће, у односу на стручни приступ, да се годишње може реализовати. Јер, инфраструктура треба да буде претеча осталог развоја а не да "трчи" за урбаним, физичким структурама, становима, пословним просторима итд. Да би се остварио тај наш циљ потребно је и другим инструментима политике у општини утицати на сплашњавање развоја такве изградње која проистиче из индивидуалних жеља које нијесу увијек у складу са општим друштвеним развојем. Ту првенствено мислим на накнаду за утврђивање градског грађевинског земљишта (комуналације) која треба да се увећа и на чemu већ радимо. Тако, на пример, за уређење подручја урбанистичког плана Бабин До ми смо утврдили трошковник у коме је цијена инфраструктуре, а на основу тога утврдиће се комуналације за појединачне објекте. Та накнада ће бити далеко већа чиме ће доћи до успостављања другачијег односа између цијене земљишта и комуналација. (Земљиште није у промету, али нажалост, он се одвија одређеним каналима.) Накнада за комунално уређење земљишта ће бити регулатор цијене земљишта, што подразумијева да ће доћи до пада цијене земљишта која је сада висока јер је у њу укључена градска рента. Покушаћемо да се та рента искључи из цијене земљишта и укључи у накнаду (комуналације). Прије тридесет и више година земљиште је вриједило много мање јер није имало квалитет онога што је са дугогодишњим друштвеним улагањима оплемењено. Захваљујући градске ренте кроз комуналације доћи ће до смањења цијене земљишта, и они који продају мораће да спусте цијenu земље. Ако то не уrade за ту земљу неће бити купаца јер су им високе комуналације. Инструментима економске политике ће тако доћи до уравнотежења тих односа.

ма бивше Југославије, од хиперинфлације и економског хаоса до одређене стабилизације девизно-монетарног система и привредних кретања. Како су се те године пре ламале кроз општинску свакодневицу и какве ће трагове оставити у развоју наше општине?

• Срећа је што је тај период остало иза нас, да смо врло мудро успјели да изађемо из тог тешког времена. Сасвим је сигурно да је живљење, живот, битише у том времену било врло тешко. Али ми смо, кад то кажем мислим и на шире окружење, Црну Гору и Југославију, знали како мудро поступати у тим условима. Јер, то је практично први случај у посљедњих педест година да се ова генерација сусрећа с једном тако тешком и сложеном економском и политичком ситуацијом, с разбијањем претходне Југославије. Било је основно сачувати мир на овим просторима, одржати постојеће материјалне ресурсе. Ми смо то успјели и тако створили основну платформу да након скидања санкција

врло смјело и организовано и одговорно пријемо пословима који значе и једну нову развојну стратегију у смислу да се Будва врло брзо уклапа у свјетске, међународне економске токове.

мандату?

- Током вашег протеклог мандата дошло је до промјене положаја и надлежности предсједника општине. Поред осталог, предсједник не посредно именује старешине општинских органа управе и они су њему одговорни за свој рад. Како сте задовољни с радом општинске управе и старешина тих органа а шта о раду управе кажу грађани с којима редовно контактирате сваког петка. Како ће управа радити у наредном периоду и шта у том

смислу можете поручити грађанима наше општине?

● Законом о локалној самоуправи доста су измијењене ингеренције општине као локалне самоуправе и улога предсједника у односу на ранији период. Сад је предсједник извршни орган, што је раније на одређени начин био извршни одбор Скупштине општине као колективни орган, а то знатно оптерећује и заокупља пажњу предсједника на извршавању политике коју утврђује

НАШ ЈУБИЛЕЈ

● Мислим да је 25 година релативно дуг период тако да ако би сада листали, прегледали, читали шта су биљежиле Приморске новине тих протеклих 25 година врло бурног економског развоја ове општине, могли бисмо укратко рећи да су оне биле један вјеран тумач свих догађаја и збивања који су се у протеклом периоду дешавали на подручју наше општине. Захваљујући њима грађани наше општине, и сви они који су имали прилике да читају наш лист, могли су да помно прате свакидашњицу наше општине. Ми сада пуно пажње поклањамо систему информисања у Будви, за Дан ослобођења Будве смо отворили дистрибутивни кабловски центар, где треба створити могућности да до сваког дома-ћинства дође кабловска телевизија, побољшана је чујност Радио-Будве не само на подручју наше општине него и шире. Интензивно се изводе радови на реконструкцији зграде телевизијског центра у Будви, и очекујемо да ће током јануара мјесеца бити стављен у функцију јер су завршени грађевински радови, а сад се изводе радови на акустици, и наручена је опрема. У контексту тог развојног концепта информисања у Будви треба да нађу место и Приморске новине. То су неки основни структурни садржаји информисања у Будви, да паралелно са укупним развојем Будве треба развијати и систем информисања и у том контексту видимо њене Приморске новине.

- Други мандат велика обавеза
 - Слиједи инвестициони циклус
 - Етапна реализација планова уместо интезивне градње
 - Припрема сезоне - странци траже виште
 - Приморске новине - 25 година вјеран тумач догађаја и збивања у нашој општини
 - Идућег мјесеца - ТВ Будва
 - Власт неће изневјерити грађане који су је изабрали

чке сезоне. Битно је да у овом периоду очекујемо да ће се почети и у добром дијелу фазно реализовати пословно-комерцијално-трговачки центар у Будви, чији је пројекат урађен. Надам се да ће се у дијелу комплекса Јадранског сајма у Будви наставити интензивније активности на развоју тог сајамског простора у модеран пословно-конгресни простор чиме би употребили нашу туристичку сајамску понуду на овом подручју.

- Туризам је, и у овим условима када је сезона кратка, наш најважнији заједнички задатак, а припрема сезоне је посебна општинска обавеза. Како у том смислу оцјенђујете досадашњу активност Општине и на чему ће се посебно ангажовати у припреми наредне сезоне. Шта ново Општина може обећати туристима наредног љета на Будванској ривијери?

Жарко Миковић је рођен 3. марта 1945. године у Челобруду, завршио је економски факултет 1972., а магистрирао 1984. године. Радио је у туристичко-угоститељским предузећима "Свети Стефан", "Монтенегротурист" и "Будванска ривијера" (директор хотела "Маестрал", референт и шеф службе плана и анализе, финансијски директор и ВД директор ХТП "Будванска ривијера"). био секретар Општинског комитета СК Будва и предсједник СО Будва. Члан је Демократске партије социјалиста.

учионице у средњошколском центру и извршили комплетну санацију и реконструкцију крова и ентеријера дечјег вртића. Ту се јавља посебан проблем простора основне школе и ми ћемо у овом периоду морати врло брзо да разматрамо питање комфорта и стандарда образовања у Булави

Будви.
— У протеклом мандату Будва је добила спортску халу, ускоро ће базен, планира се спортски центар, а да ли ће кров над главом добити и археолошки музеј, или библиотека, Радио-Будва, Приморске новине, који су годинама подстанари?

•Ми много радимо у последње време, али имамо одр-

ње време, али имамо одјеђено тешкоће и проблеме везане за имовинско-правне спорове око неких објеката у Старом граду. Очекујем да не се ти послови окончати на задовољавајући начин у корист Општине и да ће се врло брзо у току овог првог квартала 1997. године отворити могућност да се у Старом граду неки простори приведу

- На крају, шта на почетку мандата и уочи Нове године желите поручити грађанима

наше општине и читаоцима
Приморских новина?

Грађанима општине Будва чијом смо вољом дошли на власт у наредном периоду и овом мандату обавезни смо да испунимо сва њихова очекивања, јер они су изабрали власт с претензијом да их достојно препрезентује, да им удостоји свега онога што су потребе грађана Будве. Мислим да ћемо учинити све, и јако као предсједник, и општински парламентарист, да та њихова очекивања не изневеријем већ да буду задовољни са вршењем локалне власти.

ГРАДЊА НА – РАТЕ

– Будва је велико градилиште, скоро свакодневно ничу куће и станови. О томе постоје различита мишљења, али је сигурно да због тога треба много више улагати у комуналну инфраструктуру. Дакле, вода и канализација, струја, ПТТ, путеви, улице, паркинзи, тротоари... Какву ће политику Општина даље водити у том правцу, односно да ли ће развој инфраструктуре издржати садашњи темпо увећавања стамбених јединица и становништва наше општине?

• Ми смо у претходном мандату усвојили 90 одсто детаљних урбанистичких планова и Генерални урбанистички план приобалног појаса за подручје Будве и Бечића. Тиме је утврђена планско-урбанистичка основа будуће урбане, инвестиционе градње и развоја. У односу на ово питање, које се с правом поставља, битно је да се осмисли годишња етапност реализације планова, јер су ти урбанистички планови развојни планови. Треба утврдити колико годишње може да се реализује одређеног плана, на одређеном подручју, у односу на претећу инфраструктуру. То значи да ћемо ми врло брзо у нашем парламенту и у стручним службама, утврдити колико је могуће, у односу на стручни приступ, да се годишње може реализовати. Јер, инфраструктура треба да буде претеча осталог развоја а не да "трчи" за урбаним, физичким структурама, становима, пословним просторима итд. Да би се остварио тај наш циљ потребно је и другим инструментима политике у општини утицати на сплашњавање развоја такве изградње која простирачне из индивидуалних жеља које нијесу увијек у складу са општим друштвеним развојем. Ту првенствено мислим на накнаду за утврђивање градског грађевинског земљишта (комуналије) која треба да се увећа и на чemu већ радимо. Тако, на пример, за уређење подручја урбанистичког плана Бабин До ми смо утврдили трошкованник у коме је цијена инфраструктуре, а на основу тога утврдиће се комуналије за појединачне објекте. Та накнада ће бити далеко већа чиме ће доћи до успостављања другачијег односа између цијене земљишта и комуналија. (Земљиште није у промету, али нажалост, он се одвија одређеним каналима). Накнада за комунално уређење земљишта ће бити регулатор цијене земљишта, што подразумијева да ће доћи до пада цијене земљишта која је сада висока јер је у њу укључена градска рента. Покушајемо да се та рента искључи из цијене земљишта и укључи у накнаду (комуналије). Прије тридесет и више година земљиште је вриједило много мање јер није имало квалитет онога што је са дугогодишњим друштвеним улагачима оплемењено. Захваљујући градске ренте кроз комуналије доћи ће до смањења цијене земљишта, и они који продају мораће да спусте цијenu земље. Ако то не ураде за ту земљу неће бити купаца јер су им високе комуналије. Инструментима економске политике ће тако доћи до уравнотежења тих односа.

СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА ПОВОДОМ 75 ГОДИНА ФК „МОГРЕН“

СЛАВЉЕНИКУ ЗЛАТНА ПЛАКЕТА ФСЈ

Фудбалски клуб „Могрен“ је 20. децембра свечаном академијом обиљежио 75 година рада. Бројним гостима добродошли су пожељели најмлађи фудбалери „Могрена“ - петлићи, а свечаност је почела представљањем најмлађег и најстаријег члана ФК „Могрена“. Ивана Вучетића, ученика другог разреда основне школе и Никшића Фабриса (86), почасног предсједника клуба. Покровитељ свечаности „Могрена“ био је Светозар Маровић предсједник Скупштине Републике Црне Горе, који, због у међувремену преузетих обавеза, није присуствовао свечаној академији.

-Неизмјерљив је значај и

„МЕМОРИЈАЛ ГОРANA КАЛЕЗИЋА“

Као играч и тренер Горан Калезић је оставио неизbrisив траг у „Могрену“, али нажалост, због преране смрти није до краја завршио своје започето дјело, посебно у раду с младим играчима. Свјесни онога што је Горан учинио за развој клуба, Управа „Могрена“ је одлучила да организује фудбалски турнир који би се традиционално оржавао у Будви под именом „Меморијал Горана Калезића“.

ДЈЕЧИЈИ ВРТИЋ „ЉУБИЦА В. ЈОВАНОВИЋ-МАШЕ“ ОБИЉЕЖИО 20 ГОДИНА РАДА

Свечаном сједницом која је сједница и пригодном проприетаром у сали „Зета филма“, Дјечији вртић „Љубица В. Јовановић-Маше“ у Будви обиљежио је 13. децембра јубилеј - двадесет година постојања и рада. На овој сједници говорили су садашњи директор Дјечјег вртића Гордана Стефановић, као и бивши директори Чедо Јелушић, Ристо Кривокапић. Колегама из Будве јубилеј су честитали, и уручили им тим поводом пригодне поклоне, представници дјечјих вртића, из сусједних општина.

Садашњи вртић у Будви почео је са радом у постојећем објекту 26. априла 1976. године добивши име по храброј партизанки Љубици В. Јовановић-Маше. Први директор је био Чедо Јелушић. Данас вртић има преко 400 дјеце уписане у три објекта у Будви, Светом Стефану и Петровцу, са петнаест васпитно-образовних група. У вртићу је запослено четрдесет

допринос ФК „Могрен“ у развоју фудбала и уопште спорта у Црној Гори и Југославији, посебно у Будви, и дубоко се надам да ће ваше предстојећи резултати и то потврдити. Фудбалски клуб „Могрен“ читаво вријеме свог постојања није се могаго замислити без Будве, као што ни Будва није могла без свог „Могрена“ - поручио је у телеграму Светозар Маровић, честитајући јубилеј играчима, руководству и навијачима клуба.

У име Општине Будва и Организационог одбора Жарко Миковић је поздравио присутне госте: Миљана Мильанића, предсједника ФСЈ, Новака Јовановића, предсједника ФСЦГ, Драгана Милића, министра за туризам у Влади РЦГ, Милутина Лалића, директора Агенције за преструктуирање привреде и страна улагања, Воја Ранчића, потпредсједника ФСЈ, Др Војина Николића, професора Факултета за физичку културу, Лазара Радовића, комесара за такмичења ФСЈ, представника ФСЦГ, Међуопштинског фудбалског савеза и фудбалских клубова.

-Данашњи ФК „Могрен“ достојно препрезентује нашу општину на спорском и туристичком плану, а општина на најбољи начин треба да му се одужи стварањем услова за изградњу спорских објеката за његово несметано и квалитетно такмичење у савезном рангу. - рекао је Жарко Миковић, захваљујући свим генерацијама

спортског колективи „Могрен“, и изразивши наду да ће и будући нараштаји сlijediti часне и спортске узоре досадашњег „Могрена“. Фудбалском клубу „Могрен“ је поводом јубилеја упућено више телеграма у којима су и спорчки радници и фудба-

грен“ некад био и где му је место.

Централни догађај на свечаној академији било је уручење Златне плакете ФСЈ, коју је предсједнику Скупштине ФК „Могрен“ Милораду Ускоковићу предао предсједник ФСЈ Миљан Мильанић.

„Могрену“ је поред овог признања припала и Златна плакета Фудбалског савеза Црне Горе и ФС Београда. Поклоне (умјетничке слике) „Могрену“ предали су: Славољуб Стијеповић у име ФСЦГ, Драган Милић у име фудбалских клубова „Будућност“ и „Младост“, Мило Дачићевић и у име ФК „Ловћен“ и Никола Станишић у име Међуопштинског фудбалског савеза Котор, а у име Општине Будва Жарко Миковић.

Поводом 75 година постојања ФК „Могрен“ говорио је предсједник Управног одбора клуба Вукашин Марковић,

„предиставши“ историју клуба од оснивања, предратног периода, до данашњег времена. Након набраја успјеха клуба, и успјеха које бивши играчи „Могрена“ постижу у другим срединама, он је истакао недостатак одговарајућег стадиона што је питање свих питања егзистенције клуба.

-Имајући у виду политику развоја општине, кандидатуру Црне Горе и Југославије за Медитеранске игре 2005. године, треба очекивати да изградња спорских објеката, посебно спорктог центра с главним и два помоћна игралишта буде капитална инвестиција од вишеструког значаја за даљи развој нашег града и туристичке привреде у целини - нагласио је Вукашин Марковић.

Б. М. Станишић
Д. Радуловић

лери, уз честитке, пожељели више успјеха у будућим такмичењима, а Лазар Радовић, комесар такмичења у ФСЈ, пожелио је „Могрену“ добродошлицу у прву савезну лигу, тако да је „Мо-

грен“ некад био и где му је место.

Слатне плакете је добитницима уручио Вукашин Марковић, предсједник Управног одбора клуба, а сребрне Милорад Ускоковић, предсједник Скупштине ФК „Могрен“. У име награђених захвалио је др Новак Јовановић, предсједник Фудбалског савеза Црне Горе.

ЈУБИЛЕЈИ

Поводом 40 година постојања и рада Монтенегропромета д.д. 21. децембра је одржана свечана сједница Скупштине и Управног одбора предузећа којој су поред садашњих и бивших радника присуствовали и Радоје Тијанић, помоћник министра привреде у Влади РЦГ, Жарко Миковић, предсједник Општине, и пословни партнери из Осле Тори Андерсен с којим Монтенегропромет треба ускоро да закључи први уговор. Свечану сједницу Скупштине и Управног одбора отворио је Миљан Маловић, предсједник Скупштине, а посредом јубилеја предупредио је и будућности Монтенегропромета говорио је директор Вукашин Марковић.

- Мада 40 година постојања, у неким другим условима и областима привреде не представља тако дуг период, за наше услове то је свакако веома значајан јубилеј, и то из најмање два разлога. Прво, ради се о форми која највећи дио својих прихода остварује у области привреде, која је прва на удару друштву и привреди, којих нажалост у

НАГРАДЕ

Управни одбор Монтенегропромета д.д. је поводом јубилеја предузећа наградио раднике са најдужим стажом. За преко 30 година рада признање (1000 динара) је добила Даница Тодоровић, а за преко 25 година рад награђено је (са по 500 динара) седам радника: Марко Божовић, Новка Петровић, Зорка Мартиновић, Марија Стефан, Душанка Кујача, Јоке Костовић и Веселинка Фабрис. Награде је уручио Никола Кентера, предсједник Управног одбора предузећа.

прошлости није било мало, што је условљавало и пропадање и далеко већих и јачих фирм. Ми смо, ипак, све те тешкоће успјешно савладали. Друго, по слојање нашег предузећа, нарочито посљедњих десетак година, највећим дијелом било је оријентисано на подручје приморја, дакле строго зависно од туризма, чији услови пословљања постају све тежи а туристичке сезоне све краће. Овоме треба додати веома изражено присуство тзв. сиве економије, која је на овом подручју присутнија него на другим, поготово у периоду туристичке сезоне. Тим и сличним искушењима наше предузеће је, спремом, ипак успјешно одољевало, због чега овај јубилеј цијенимо као веома значајан успех - рекао је Вукашин Марковић и у даљем излагању говорио о историјату овог предузећа које је пратило развој нашег града и шире околине, првије свега туризма на овом подручју.

- Давне 1956. године рјешењем Народног одбора општине Будва, тадашњој самосталној радији Снабдјевач припојена је још једна слична радија и тако формирano привредно-индустријским производима на малу под називом Јадран Будва.

Основни задатак био му је да обезбиједи снабдјевање тадашњег малог броја становника нашег града. Први директор новооснованог предузећа био је Алекса Зеновић, дотадашњи пословодја продавнице Снабдјевач.

ЈУБИЛЕЈ „МАЛЕ ШКОЛЕ“

Петрадиц је у Светом Стефану је капацитета шездесеторог дјеце, а вртић у Петровцу стопедесеторог дјеце.

И док у вртићима у Петровцу и Светом Стефану има довољно мјesta за све оне малишане који иду у вртић, вртић у Бу-

довцу сада ради са седам васпитних група иако има услова само за четири групе.

Директор Дјечјег вртића у Будви Гордана Стефановић каже да се разматра могућност проширење постојећег објекта вртића у Будви за још

један спрат, или поткровање, са фискултурном салом у приземљу. Сматра да се, ипак, изградња нове зграде вртића у Будви намеће као једино право и трајно решење.

Иначе, прво забавиште у Будви основано је 1946. године у згради Јадранске страже у Старом граду, тако да се ове године навршило и педесет година организованог рада са предшколском дјецима у Будви. Први васпитач је била Марија Томат. При Основној школи у Петровцу 1950. године почине са радом прво забавиште са првим васпитачем Љиљаном Чобреновић.

У Будви је, међутим, прва намјенска монтажна зграда са двије учионице и осталим потребним садржајима за рад са дјецима била изграђена 1968. године, а њу су до недавног пожара користили чланови Културно-умјетничког друштва „Кањаш“.

Д. Цвијовић

С привреде малишана у вртићу

„МОНТЕНЕГРОПРОМЕТ“ Д.Д. 1956 – 1996.

ОД „СНАБДЈЕВАЧА“ ДО „НОВОГ ЈАДРАНА“

Овај период карактерише убрзано отварање нових продавница. Тако већ 1963. године предузеће у свом саставу има 19 продавница распоређених у Цетињу, Буљарици, Петровцу, Будви и другим околним мјестима. Поред прехрамбених производа, предузеће продаје грађевински материјал, најмештај и друге индустријске производе, а запошљава 71 радника.

попштава га радника.
У децембру 1973. године, када се предузеће конституише као Радна организација Јадран-трговина у свом саставу има 23 продавнице.

Најзначајнији период досадашњег развоја предузећа долази са удрживањем целокупне туристичке и трговинске привреде на ширем подручју приморја у јединствени систем под називом СОУРХТИП МОНТЕНЕГРОТУРИСТ, у којем Јадран трговина послује једно вријеме као СОУР, а касније као

НОВИ ЈАПРАН

- Оснивањем специјализованог предузећа „Нови Јадран“ чији је власник Монтенегропромет у целини, које треба првенствено да се бави пословима увоза и извоза, стварају се услови да се уђе у нову дјелатност која може бити значајна за предузеће, имајући у виду прије свега продајне капацитете преко којих се највећи дио увезене робе може и пласирати без икаквих посредника - рекао је Вукашин Марковић, истичући да су у томе већ учинени почетни кораци што доказује и присуство свечаном обиљежавању јубилеја уваженог госта и пословног партнера из пријатељске Норвешке, господина Торија Андерсена.

условима оно добија изузетну обавезу, да поред снабдијевања грађана Будве, обезбиједи у целини и снабдијевање свих угоститељских и других објеката у саставу тог велиоког туристичког комплекса. Ова околност, и повољна кртња у привреди и друштву, омогућили су да се пре-дузеће за кратко вријеме развије у веома снажну и добро организовану радну организацију. Тако је већ у 1974. години број радника повећан на 232, а знатно је повећан и број објеката поготово проширењем дјелатности на продају роба у тзв. фри шоповима, који су као и други објекти били лоцирани на цијелој територији Црне Горе. Проширеје се дјелатност, на

требе у наред-
Адаптацијом
а, прије свега
у Тржном
и набављањем
ебне опреме
услови да се
едузећа већ у
што у наредној

КАДРОВИ

- Нећу погријешити ако кажем да се број радника који је прошао кроз предузеће током ових 40 година може исказати у хиљадама. Нажалост, многи од њих нису вишевише међу живима, али сјећање на њих и њихов допринос да данас можемо обиљежити овај значајан јубилеј, обавезује нас на још веће напоре како би допримили да се нас сјећају наредне генерације, а наредни јубилеји буду обиљежени још великим резултатима - рекао је Вукашин Марковић наглашавајући да је садашња генерација радника овог предузећа одлучна у томе, а да је обиљежавање овог јубилеја и жеља да се стргне од заборава историја његовог развоја и многи кадрови који су ту историју стварали - С поносом истичемо да се међу великим бројем стручних кадрова који су прошли кроз ово предузеће малазе и они који су преостали познати привредници, друштвени и научни радници. Набрајање њихових имена овом приликом ће изоставити због краткотрајног времена, али и опасности да неке изоставим. Нека ми, ипак, буде дозвољено да направим изузетак, како бих истакао једно име, једног човјека, дугогодишњег омиљеног директора покојног Блажа Јовова Станишића. Данас се са сјетом и поштовањем сјећамо покојног Блажа, који је оставио неизbrisiv траг у овом предузећу.

години, знатно повећа. Али, најкрупније промјене очекујемо од наставка започетог процеса приватизације, којом је, у складу са законом, извршен пренос власништва на фондove, раднике и акционаре. Успјешност којом смо окончали I фазу приватизације обавезује нас да будемо међу првима у реализацији друге фазе тог процеса. Надам се да нећу погријешити ако кажем да даљи развој и будућност овог предузетка зависи од правог избора модела и правоременог приступа реализацији II фазе приватизације, рекао је на крају Вукан Јовановић

Васо М. Станишић
Драган Радуловић

СА ПРОСЛАВЕ ЈУБИЛЕЈА

МАРКО ЛАЗОВ КУЉАЧА: СЈЕЋАЊА НА МУЧНА ВРЕМЕНА (11)

БОРБА НА БРАИЋИМА

- Наде у брзи долазак Руса и комуниста на власт
 - План напада на Италијане скован на Ограђеници
 - Устаници изненадили Италијане
 - Партијски састанак на Мртвичкој води
 - Одржати се храбро и поштено

Истог дана, шеснаестог јула идући од Ограђенице за Долове нађе ме Богдан Кажанегра. Прво рече: „Знаш и сам да сам ступио у борбу првог дана и добровољно, на глас пушке, нико ме други није позвао. Другог дана запалише ми кућу ови жабари. Била је пунा свега, као шипак зрна, а све то сам тешко стекао у Америци и донио дома да бих боље живио. Ето, у овој планини леже ми на голу ледину петоро дјеце, без и једног ћебета да се покрију. Мајка их пази, а ја држим пушку и гледам куд се непријатељ креће – да пузам на њега. Чујем зле против комуниста, а неки комунисти причају о злу судбини која чека богате људе. Ето и мене су прогласили да сам богат. Како богат, рђа их убила, а остао сам без ишта, као црквени миш. Неки кажу да ће комунисти ових дана, чим стигну Руси, заузети власт и већ су похитали да подијеле на папира куће у Милочеру“. На питање ко то ради, одговорио је да то чини Башко наш. „Сједи под цером и у хладу кваси грло ракијом и црта некакву правду Неће мене да остави на миру, већ говори, Богдан је богат не треба му дати ишта кад сјутра зауземо власт“. Заклиње Богдан: „Речи ми, Марко, ако бога знаш, што се ово чини и чему да се најдам!“

се вратили кућама.
Притисак Италијана на положаје устаника још није јак нити опасан. Прелети по неки авион, зајута топовско зрно по нашим положајима, а мање јединице патролирају поред обале и око-ло колског пута Будва - Петровац. Седамнаестог јула ујутро позва ме **Нико Вуковић**, руководилац устанка у Петровачкој општини, да се састанемо на Ограђеници. Није ми имао што казати више него ја њему о неким новим директивама за даљу борбу. Код њих је исто стање као и код нас. Једино од свега новога рече ми да се једна јача непријатељска моторизована колона креће од Бара према Будви. Колона је величине батаљона и има за циљ чишћење колског пута. Из ње се виде димови запаљених кућа. **Нијесмо** могли предвидјети куда ће даље из Будве. Ту бјеше још другова из нашег Комитета и војног штаба, па се договорисмо: ако пођу пут Цетиња, да ту јединицу дочекамо на Брајићима па нај-поснијем мјесту за нас ако би Италијани заузели тврђаву Ко-смач и ту остали. Без обзира на све што смо могли очекивати од непријатеља, користимо могућност коју он не очекује од нас - да га дочекамо и потучемо у котлини Брајића, која је за нас повољнија него што је за Италијане иако су моћнији у људству и оружју.

на обезјеђењу пута Ромо-Ждријело-Петиње. Током борбе јача снага устаника, непријатељ слаби. Послиje осмочасовне борбе јуришаћи устаници на обезглазданом непријатељу.

вљеног непријатеља.

Непријатељ није знао на кога ће и где наићи, али је, им је нападнут на Брајићима, могао да се спаси заузимањем Космача одакле би могао да однесе побједу. То италијанска команда није знала, а устаничко руко водство је било свјесно тога, па је зато дошло до пораза непријатељске и побједе ослободилачке војске. Ту је напало око 250 устника из 500 непријатељских војника и официра. Погибе око 200 Италијана, а око 50 их је рањено и заробљено. Ту борбу ми платисмо с два мртва и једним рањеним борцем. Ту остаде преко двадесет већих и мањих возила један тени. Остаде доста разног оружја, муниције и успут опљачкане робе, коју су фашисти вукли са собом. Из будванског затвора су узели четири таоца. Тројицу смо нашли мртве у камионима, а један је успио да се спасе. Фашисти су се борили упорно док је било команде и док нису почели да бјеже. Тада су срваличи црне кончуље и дизали руке у знак предаје. Вичу устаници: „Убијајте фашисте зликовце! Један наш стари ратник противствује и каже: „Зашто се ви комунисти не држите Женевске конвенције - не смију се убијати војници који се предају“. И жене туку и разоружавају Италијане. Изнад воде Студеница чује се женски глас: „Стани и предај се, паси сине!“ Гледам, бјежи Италијан а за њим трчи женска глава, голим рукама обара карабињера и одузима му пиштоль. Познадох је, то бјеше кршина невјеста Стана Илина Мартиновић.

Мартиновић.
Већ предвиђени и припремљен партијски састанак одржан је 20. јула на Мртвичкој води. Присуствовали су: Марко Куљача, Иво Јовановић, Иво Миковић, Буро Т. Куљача, Никола Анђус, Боро Станић, Марко-Стари Станишић и Буро Иванчевић. На дневном реду биле су свега двије тачке - прва: Ратна ситуација у свијету, у нашој земљи и на нашем терену, и друга: даљи задаци борбе и револуције и како их треба спроводи-

Прво се упознадосмо да је тог дана погинуо на Мирицу друг **Васко Митровић**. Другови устадоше, скинуше капе и минутом хутања одаше пошту свом ваљаном другу. По питању стања на главном руском фронту говорио је **Марко Куљача** као и о свему другом што се могло сазнати из врло оскудних вијести: шта се све догађа у борби против њемачке и италијанске силе. Углавном, за нас је стање неизвјесно. Не знамо докле ће и до кад њемачка војска ићи напријед са својом манитом офанзивом. Неки вјерују у силу и побједу Емачке и њених савезници, а зато не желе никакву кавту с њима. Нико у почетку није толико паметан да сигурно зна ко ће и кад ће побиједити. Нешто знамо из историје ратова, да се у њима дешавају преломи и тек онда се може видети и сигурно вјеровати ко ће побиједити. Најхрабрији и најсавјеснији патриоти и комунисти вјерују да ће било како, побиједити Рујија, Америка, Енглеска и све друге снаге које се боре против заједничког зла, фашизма. Подстиче нас успјешан почетак наше ослободилачке борбе. Знамо да је праведна, да нисмо усамљени да се морамо борити до kraja, како се каже на смрт и живот. Ујверени smo - како прође Рујија, тако ћemo проћи и mi у Југославији. Маљо smo знали, али smo знали толико да ћemo se одржати храбро и поштено u тој општијој svijetskoj i našoj gubži i lomljavi.

КЊАЗ МИЛОС

БУКОВИЧКА Бања - АРАНЂЕЛОВАЦ

ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

МИНЕРАЛНА ВОДА, СОКОВИ

ПИЋА ДРУГИХ ПРОИЗВОДАЧА

ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР УЛАСТИВИ ГРБАЉСКОЈ

ТЕЛ. 51-297

ТЕЛ. ФАКС 52-518

ДИСКОНТУ БУДВИ, ЦДС ПОДКОШЉУН

ТЕЛ. 52-378

"MONTENEGROTURIST" BUDVA

DIONIČARSKO DRUŠTVO U MJEŠOVITOJ SVOJINI

Trg Sunca broj 2

TURIZAM I UGOSTITELJSTVO

AGENCIJSKO POSLOVANJE

FINANSIJSKI KONSALTING

TRGOVINA NA VELIKO I MALO

ZASTUPANJE I KOMISIONI POSLOVI

VELEPRODAJA I MALOPRODAJA

ALKOHOLNIH I BEZALKOHOLNIH

PIĆA IZ PROGRAMA "TREBJESA",

COCA COLA, AGROKOMBINAT "13 JUL",

"RUBIN", "TAKOVO", "HANI" I DR.

TELEFONI:

51-008, 51-708; direktor Preduzeća

52-930, 51-136; Veleprodaja

52-871; Maloprodaja

51-954; Pravni poslovi

51-290; Finansije

Villa BALKAN Stari grad

SVE VRSTE
UGOSTITELJSKIH
USLUGA
PO NAJPOVOLJNIJIM
CIJENAMA

P.P. "HATTRICK"

Telefon 086/51-802

НОВАКОВА ЦРТА

• Крајем друге 1996. чији су дани текли споро

ПРИЧЕ С ДРУГОГ КОЛОСЈЕКА

пише: Саво Гргетовић

је његов руски пјеснички са-
брат Сергеј Јесењин био зо-
рин ђак, напасао златне
краве, које му је, док је би-
блију плаву читао, чувао
Исаја. О Толстоју и Јасној
Пољани, Мајаковском и Пу-
шкину. Русија и пјесма. Беог-
град у пјесми. Пјесници у Бе-
ограду, али и Сарајеву, За-
гребу, Подгорици. Дружио се
немилице, плаћао високе
кафанске рачуне дневница-
ма уклетим новинарским пут-
това. Па писао и препричавао.
И опет путтовао. А све
те пијанке, бијаху игранке
духа.

За његову смрт, необичну
(која и да је по томе желио
да се разуликује од толиких
других) на његовој Чубури,
када је ушао у узан лифт
зграде у којој је станововао,
сазнао сам у Бару. У допи-
штву „Политике“, код
Бошка Милошевића, који ће
му се нешто касније у вели-
кој журби пријурити у на-
сељима небеским, где нам
је у њето осамдесет и деве-
те обећао једну кратку пи-
јанку од петнаест дана. У
коначима манастира косов-
ских и спред њих. Вино боје
божура нијесмо пили, преси-
пљући из теспја у шаке, јер
је Либеро, који се иначе ни-
када није лътуо, пожурио да
због неких ситница напусти
овај свет.

Децембар је, ове године
више сув него лани, нимало
зубат, помало љут што мора
да заврши годину, не баш
берићетну. Пратимо на први
инострани сликарски пут
Новака Бубању, одличног
ђака будванске основне
школе. У Скопље носи педе-
сетак својих чудесних црте-
жа и слика, испраћају га на-
ставници, другари вршњаци,
Будвани... У сали школе је
пуно свијета, смјењују се
стих и ноте, а је Новак и Ли-
беро се некако осамили. У
тишини потпуној. У каквој то
вези могу бити разбушени
пјесник и дванаестогодиш-
њак анеђоског лика, пла-
вок и косе плаве, танкоста-
сан? Могу, могу, одговарам:
обојица свијет гледају снеке
трће стране, сликају га из
угла који је наоко ишчашен,
помјерен. А онда те очи. Ду-
боке, мирне, с дупљама иза
којих је подложена ватра.
Пожар који бути. Очи које
виде све око себе. И зато,
вальда, све друкчије виде.

С Новаком сам други пут.
Када је имао девет година,
одмах након његове прве
изложбе, разговарао сам с
њим за новине. Он зна шта
хоче, он види и машта дру-
гачије и брже, одзвашање су-
ми углави ријечи мог прија-
теля Велимира Трнског, док
сам чупао по коју ријеч од
малог саговорника. Новак
када је видио да не иде,
предложио ми је да гледамо
његове цртеже. Да тако при-
чамо. И испало је много бо-
ље.

Знам, само да волим да
цртам, било је једино што
сам записао у његовом ста-
ну у насељу Дубовица, прије
три године.

Доста и премало за причу
о дјечаку, који је сликарско
чудо како сам написао. или
како је знатно боље казала
његова наставница српског
језика Милена Радовић –
Новак није чудо од дјетета,
чудесне су само његове сли-
ке.

И ове ноћи децембарске,
старији за три године и још
пет изложби, Новак је исти,
као и прије три лjeta. Плаве
очи су само мало дубље, а
преко чела прелази блаже-
ни осмијех који одмах скаче
да загрли присутне који па-
жљиво слушају ликовног пе-
дагога Ника Дулетића који
објашњава како његов ђак
види свијет кроз црту. Како
осјећа цртом, а то је посебна
ликовна способност. С мини-
малним средствима изражава-
вали су се ријетки – Ботиче-

ли, Леонардо, Лотrek, Ма-
ти, Модильјани...

Поново сам збуњен пред
Новаковим минијатурама.
Откуд та тијела чудних ди-
мензија изобличена лица,
рутави пауци, људи–птице,
грабљивице, ад тај на слика-
ма њежног малишана? Ра-
ширене руке, крила, исто-
пљени ликови, отимање од
смрти, патње, предворје Па-
кла – то Новак наслуђује чо-
вјекову немоб у свијету и
свемиру, закључује есејиста
Миша Гајиновић.

Вјерујем у ове и друге ри-
јечи паметних људи о Новаку
Бубању. Малиша црта и
Кулу бабилонску и Мојсија
који креће у Обећану земљу.
Читao је Библију за младе,
дакле зна он. Више од сво-
јих вршњака, иако се, осим
сликањем од њих не разли-
кује. Или не жeli да се раз-
ликује. Иако зна да принципе
добра и зла, свијетла и
тамне.

– Новак је мали Моцарт
међу сликарима, мали Дадо,
мали геније. Или само, геније.
Господар, а не роб цртач-
ког рукописа. Опет, док Новак
пажљivo слуша што причају о њему, док онај ње-
гов блажени осмјех путује
салом, спуштајући се на сва-
ко лице у њој, чујем ријечи
сликарка Трнског који се та-
кође пита: откуд уз дјечју
наивност, искреност и пле-
менистост, акценти ужаса
људске судбине. Пита иако
зна више о Новаку и о томе
које се постаје Новак.

– Бог дао, а Новак узео,
опет ће Трнски на крају, зна-
јући да је то прави закљу-
чак. Ако, има правих.

Божји дар је био и Либеро.
И вјеровао у Божје дарове.
И сам цртао веселе аласе с
Дунава и Саве, док око њих
 кружију људи грабљивица,
хаос у позадини велегра-
да и над главама њиховим.
Не одвајајући добро од зла,
јер му границу није знао.
Знао је баш као и Новак са-
мо за принципе. И вјешто и у
пјесми и у цртежу, у прози и
репортажи, стварају јединствене
слике на којима није
најпажљивији нијесу могли
да одгонентну где је ствар-
ност, где почине фикција.

– Је ли то Либеро са ви-
језде послао мало бисера
у Новаково двориште у
којему их је већ и било! Па
само додао. Или послао му-
њу која је, зауставивши се у
Будви, креснула нову генијал-
ну црту? Или је то учинио
 неки други. Неко, с којим је

Либеро био у враголастом
дослуху.

Питања, питања, питања...
И опет исто. А чему их гоми-
лати баш толико када Новак
даје генијалне одговоре
оловком, тушем и бојама.

– Пусти малога да истресе
бисер, што си запјевио,
смјешка се весели Слобод-
дан, док у руци држи разби-
јени вински крчаг који је по-
нио собом горе, као успоме-
ну јер ће вино пити само ру-
кама.

2)

Деведесет и шеста је на из-
маку. Прође брзо година којој су дани текли споро. На
обали је тихо, маслине ове
године нису родиле, па су
мјештани више у кућама не-
го на њивама. Плате се не-
како исплаћују и онима који
су без после, или без много
работе, клизе и пензије. У
Београду главном опозиција
и студенти данима су на ули-
цима где желе да исправе
изборну неправду. Славили
су и Светог Николу напољу,
иако се и ова као и друге
славе у кућама одвајка
слави. И Нову годину ће, ре-
коће дочекати вани.

У Србији, показују та недав-
но једна анкета, више од по-
ловине народа вјерију у Бо-
га, а у Црној Гори само три-
десет и пет одсто.

Свијет, као свијет, заба-
вља се друкчије. Први чо-
вјек јединиња народа ви-
ше није Бутрос Гали: замије-
нио га је дипломата из Гане с
миришљавим именом Кофи
Анан. Као и увијек на мети
су вриједне слике: лопови
који су узапали у замак Шар-
лотенфој у близини Берли-
на крали су недавно слику
познатог њемачког романти-
чарског сликара Каспара
Давида Фридриха, вриједну
неколико милиона долара. А
у сјеверној кинеској, ауто-
номној области Унутрашња
Монголија, пронађен је скел-
ет диносауруса, који је имао
у дужини двадесет и један
и био висок шест метара.
Кинески археолози твр-
де да је тежио више од сто-
тину тона и да представља
највећи примјерик икада
пронађен у Азији. Гробље
диносауруса у том дијелу
свијета је веома старо – је-
зера и тропске шуме су на-
стањивали диносауруса при-
је седамдесет до стотриде-
сет милиона година.

Давно су та чудовишка и
ишчезла. И она се, међутим,
враћају у неким другим об-
лицима.

BCC
BUDVA

Preduzeće za izdavačku i grafičku djelatnost
85310 BUDVA, Mediteranska 4., Tel: 086/52-551, 51-454, Fax: 086/52-555

KOMPЈUTERSKA PRIPREMA ŠTAMPE I DIZAJN

LOGOTIP

MASKOTA

KARTONAŽA

GRAFIČKI SISTEM

ŠTAMPAMO

- knjige
- časopise
- blokovsku robu
- obrase
- plakate
- postere
- prospekti i dr.

ПРЕДСТАВЉЕНА КЊИГА О ГОЛООТОЧКОМ СТРАДАЛНИКУ НИКОЛИ ЗЕЦУ

ЧОВЈЕК ЈАЧИ ОД МРЖЊЕ И ЗЛА

Ранко Павићевић: Робија једне младости, Културно-просвјетна зједница Подгорица, Подгорица 1996.

Животна прича Николе Зеца, нашег суграђанина, једног од најмлађих учесника НОР-а од 1941. године, заробљеног на интернираног у Италију, борца Прве прекоморске и Прве пролетарске бригаде, учесника битака и ратних операција по далматинским острвима, Лици, Велебиту, Босни, Санџаку, западној Србији, приликом ослобађања Београда, на Сремском фронту...ратног војног инвалида, носиоца пет одузетих одликовања, затвореника са преко 18 година „стажа“ одрађених у затворима и логорима Градишку, Гргур, Билећа, Голи Оток, Сремска Митровица, због информбировске и контрапролетарске дјелатности - од јесенас је „заточена“ у књизи „Робија једне младости“ аутора Ранка Павићевића, новинара и публицисте.

Књига садржи казивање Николе Зеца од првог хапшења до последњег ослобађања, његове мосли о исledницима, као и ријечи пет голооточких страдалника о Николи Зецу. „Робија једне младости“ је представљена 6. децембра у хотелу „Могрен“ у сали пепеној поштовалаца писане ријечи и личности Николе Зеца, а о књизи су говорили Бранислав-Бане Ивановић, професор књижевности и голооточки заточеник, Михаило Бацковић, професор књижевности, Саво Греговић, новинар и публициста, а аутор књиге.

Припремио
В. М. Станишић

БРАНИСЛАВ-БАНЕ ИВАНОВИЋ

ОПРОСТИО И – ГОНИЧИМА

Књига је заиста бестселер, документарни роман о голооточком времену, има 130 страна, чита се у једном даху, у једном дану. Све је у нарацији главног јунака Николе Зеца на првом лицу. Никола Зец је Корчагин нашег доба, Никола је Островски, име за историју и литературу. Аутор се у свом раду поистовијети са личношћу главног јунака, психолошки стопио са животом и борбом, и патњама Николе Зеца.

Постављен се питање: Шта је урадио Никола Зец да буде три пута хапшен, осуђиван најстраожије на дуге временске казне, па губитак чина, па одликовања, па и грађанских права, и, чак, конфискацију читаве имовине. Да буде немилосрдно прогађан, физички уништаван са досад невиђеним мјерама. Одузета му је младост, живот, ама све. Као дечак од 15 година је добровољно ступио у прве редове бораца против фашизма, у Прву пролетарску бригаду, прошао све ратне перипетије као човјек и јунак. Изашао је из рата као официр, све учинио да овој земљи донесе слободу и мир, да би га само три године иза рата фантоми ноћи зграбили и бацили у понор бескраја.

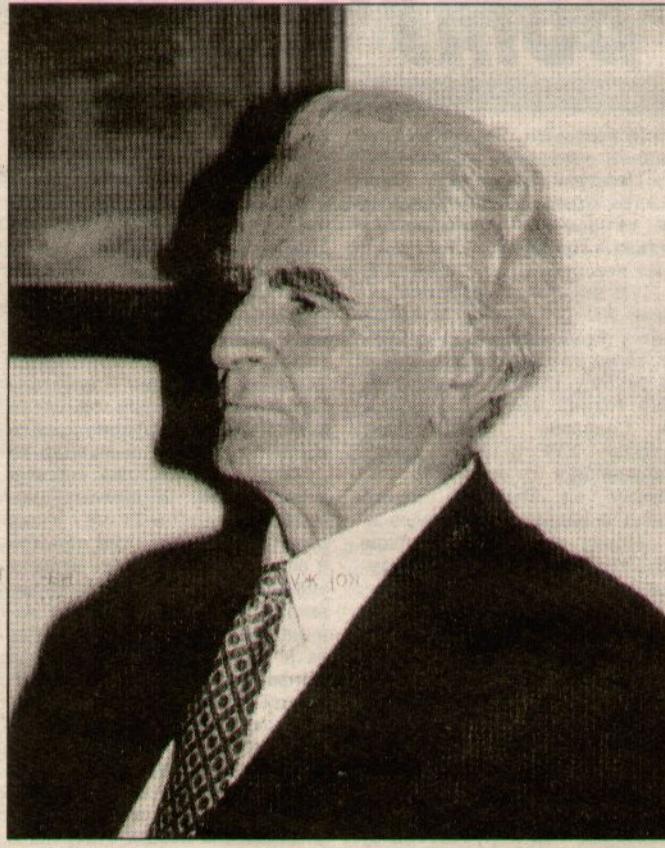
Никола Зец је оличење чојства и јунаштва па се нашао очи у очи са црним демонима који са мржњом и злом прогоне људе и уништавају доброту и љубав. У борбу добра и зла, свјетlostи и мрака, љубави и мржње, родољубља и издајства, истине и лажи, Никола

ОСТРОВСКИ СА ГОЛОГ ОТОКА

Никола Зец. Необичан човек. Ено га, хода усправан и насмејан као да пркоси патњама и годинама које носи. По изгледу и понашању нико не може ни да наслuti шта је све прешило преко његових леђа. О томе он ретко и прича. Али, када је у друштву реч о логорима и тамницама, Никола увек изабре оне појединости које код слушалаца изазивају чујење и дивљење, па тек потом смех.

Тај смех, то што људима у одређеној ситуацији изгледа невероватно, то је храбrim патњима давало снагу да издрже и у исто време да се нарађују силицима.

Никола је боловао од таквих бисера, од анегдота које су бе-смисленом животу давале неки смисао. Истина, такви излети духа, такви афоризми, смели су само крвљу плаћали... Но, било како било, логорски живот био је пун та-квих згода, о чему је Никола најрадије причао...

НИКОЛА ЗЕЦ

САВО ГРЕГОВИЋ

СТРАДАЛНИЧНО ЖИТИЈЕ

...Стрпљиво, маниром репортера и истраживача, саку-пио је Ранко Павићевић младост Николе Зеца, просуте по апсанама Брозове Југославије, и с мјером, „скитајући где је предугачко“, саплео причу која ће изненадити и оне којима се чини да добро знају Николу. Ту причу о изласку из живота почетком 1949. године која траје готово двије деценије, аутор је згуснуо, а да притом није отештио монолог човјека који је на својој кожи осjetио сву бестијалност батинаша и њихових шефова којима би на масти и измишљању мука позавидели и они који сјајно пишу о ономе што се није догодило. А могло се догодити. Ту је и врчави дијалог Николе Зеца и његових сапатника са инквизиторима, или и међусобни, који напротив заустављају једно вријеме о којем се доскора мало знало.

Ранко Павићевић, вјерујем, није имао литеарних претензија када је приступао овом послу. Начинио је голооточки путопис и страдалничко житије о шампиону тамновања, износићи детаље којима се допуњује и обogaђује архив једног периода овог вијека који ће, убеђен сам, и даље итекако истраживати и стручњаци разних области и уметници. Изостала су зато унутрашња стања младог робијаша, али и она из његових зрелих година и данашњих дана. Сновијења и дилеме, ломови и емоционални млаズеви, резигнација и вјера у људе, као и много тога што је прерађивао мозак овог стаситог, стаменог и каменог човјека, који је доако мучитељима и њиховим наредбодавцима, који се усправљао и онда када су га видјели охлађеног. Након читања ове књиге посве сам убијећен да Никола Зец тражи нова исчитавања, која подразумијевају скидање слојева са његове душе, прављење вишеврменских паралела, које ће дати одговоре на многа питања, па добрим дијелом се дотади и оног филозофског, увијек актуелнога о постојању и бесмислу живљења.

Уверен сам да нема голооточанина који није чуо за име Николе Зеца. Приче о њему живе су по свим тамницама и логорима. Добротамерни су често шанталаји о томе шта је Никола прича или урадио, а злонамерни су о томе од страха галамили. Дешавало се да цео логор потајно мисли о њему.

„Ено, одведоше Николу у Бункер. Смрзнуће се овако измучен. Од пацова неће моћи да спава...“ гласно размишљају његови пријатељи. Идући дана процури глас по логору: - „Никола штрајкује глађу“. И тако струји глас скоро пуних петнаест дана... „Одведоше Николу у Ријеку. Ко зна, хоће ли остати жив...“..., поново шанталају логораши.

После неколико дана, приближава се патролни брод пристаништу. Из њега излази Никола Зец са пратњом. Стиска ћећи замотуљак под руком, иде и смеје се. Ослабио, уста му се искривила. Поново га стегају фацијалис, а он се ипак смеје. Махну руком у име поздрава и оде право у своју бараку...

Сутрадан била је недеља. Штета Никола са својим пријатељем Момчило (Момом) Павићевићем испред павиљона. Марко Кульча и ја, седимо мало подаље, на једној дасци испред радионице и посматрамо их. Марко запалио цигарету, мало се накашља, погледа ме и доста сетним гласом поче-прекуткује...

Марко баци опушак, згаси га опанком, мало се осмежију и као по договору устадосмо.

Такав је био, па у много че-

му и остао, мој Николај Островски. Ово име ја сам му поклонио. Данас га тако зову сви моји пријатељи.

(Проф. Милутин Голевић у дјелу књиге „Робија једне младости“ - дио „Голооточани о Николи Зецу“)

МИХАИЛО БАЦКОВИЋ

ПОТРЕСНО СВЈЕДОЧАЊСТВО

Пред нама је књига Ранка Павићевића „Робија једне младости“ аутентично и потресно свједочанство о грешништву и страдалништву нашег суграђанина Николе Зеца.

Говорити о овој књизи је и својеврсна замка да човјек промаши тему и да понесен садржином више прича о њој него о уметничкој форми. Голи оток је био дуго табу тема наше историје. Почетком осамдесетих година, ко би друго прво него књижевници, дотакли су се ове теме али не аутентично, не директно, него пратећи животне сторије својих јунака и њихових породица које су судбински определјене Голим отоком. Деведесетих година мијевица се однос власти према овој теми. Јавља се гласност, листови, фељтони... објављују се исповјести ибоеоваца. Међутим, и поред историографских списа, фељтонистике, и књижевних дјела Антонија Исаковића, Драгослава Михаиловића, Жарка Команића, Слободана Селенића, словеначког књижевника Бранка Хофмана, то зло, то безумље, то лудило (што је најбоља потврда истинитост ове Никеове мисли да може да полуци и вријеме а не само човјек) није нити растумачено, нити разјашњено, нити објашњено. Ово што је урађено је само врх леденог бријега. Међу онима које је заинтригирала ова тематика, који је дosta прочитан голооточке литературе, а нарочито чуо од свог ујака професора Милутине Голевића, и јунака ове приче Николе Зеца, био је аутор ове књиге. Када је он главном јунаку изненаку овај га је одбијао да то не ради, да то неће никога интересовати. Аутор је, међутим, био упоран, истрајан, и као резултат те упорности, рударске истрајности, је ова невелика књига са 130 страница међу корицама је смјештена стравична прича о паклу који је преживио главни јунак.

Аутор је био пред великом дилемом који уметнички поступак, коју жанровску форму да нађе. Опредијелио се да умним, провокативним, подстијаним питањима добије што више чињеница које је затим селектирао, систематизовао и стилизовао. Књига је по-дијељена на поглавља ради хронолошке и локалне омеђености. Евидентно је, међутим, да су ова поглавља у којима је описано мучење у Билећи, Градишци, Гргуру и Голом отоку, итд. по-добрније описана него поглавље повремене слободе и једна бесмислена робија у скромном преводу књижевницима. Вјероватно се и аутор и главни јунак заморе, али је то обазривост према читаоцима да их не заморе својом опширношћу. Јер, живот на слободи, је више резбариро душу главног јунака, оно зазирање родбине, избегавање компије, прелазак пријатеља на другу страну улице, окретање главе у страну познаника да га не би поздравили... Главни јунак, то, међутим, не осуђује. Он зна систем потквизања и прислушкивања који је био разрађен до танчина, који се сматрао грађанско обавезом и нарочито маниром изражавања оданости режиму. Прича у овој књизи тече врло живо, занимљиво, једном не-претенцијозним, језгровитим, суждржаним, смиреним говором, репортерским стилом који понекад прелази у литерарне пасаже.

Ја ћу више говорити о оним јместима која осветљавају главног јунака у другим бојама, која истичу најфиније, најтјесније претење његове личности, његову бескрајну доброту, коју манифестије када оном Јагошу Жарићу дотура парче хлеба, или Владу Дагчевићу воду. Затим његову болењивост, душевност. Мислим да те странице спадају ако не у највише странице голооточке литературе, а оно у странице са највише емотивног набоја. Посјета старе, изнемогле тетке Јоке у билећком затвору је заиста пластично и драматично описане. Тетка креће на далек пут, Билећа је тада била далеко, јер се ишло преко Зеленике, Хума, итд. требало је читави дан. Уморна, исцрпљена од пута, она чека да види свога братанића, улази у просторију и скамени се пред оним што види. Стоји нарасле просторије све док је подофицијије узео за руку и спровео је, наспрам Николе Зеца. Тетка се, међутим, ужаснула, или се не мири са оним што види, или не познаје Николу. Узвинула је: „Јеси ли то ти црни сине?“ Тај разговор од пола сата је најтеža мукa за нашег јунака. То је разговор у коме су размијењене неколике реченице. Из стегнутог грла, кроз скамење вилице, тетка је грађала, Никола је задржавају сузе јер га је стид од исledника. Међутим, кад је напустио просторију провалиле су сузе. Исledник га је упозорио на то тријумфално: „А, плачеши Никола!“ Јер тaj исledник и сви братаници и управници затвора нијесу могли дочекати да Никола пред њима ревидира, клекне, покаже слабости итд. Исти је такав главни јунак и у новосадском суду 1976. године када дрско, отворено, како председнику судског вијећа истину, мада је давно осjetio истинитost оне народне „ко истинu гудају“ га по пристима бију“. Он му је рекао да је судски процес намјештен, фингиран, да је оптужница фалсификована, да су свједоци лажни, да у овој држави нема суда осим УДБ-е, да је оптужба намјештена. А неколико тренутака касније за вријеме суђења докторки Јовановић, која је ухапшена одмах послиje појроја, тако да своју бебу нити је видјела нити подојла, осам мјесеци је била у истражном затвору, главни јунак грађа у сумњи слушајући њеног адвоката, једну искрсну, стару жену, која је као мајка, као жена, као правник, као хуманиста, тражила ослобађајућу пресуду. Ми смо рекли да је то највећа људска снага.

Фино мјесто у овој књизи је и оно на крају када видимо главног јунака у осама свог стана када враћа филм свог живота и када констатује: разорена породица, одвојеност од сина, изгубљење пријатељи - коме је све то требало и зашто? Мислим да овај монолог није дorađen, главни јунак не би то рекао, али мислим да недостаје главна поента: има ли важније идеје од живота?

Главни јунак је човјек и када говори о голооточким исљедницима. Литература, филмови, и живот, има

КУЛТУРНА БАШТИНА

СВЕТИ СТЕФАН И КУЛТ СВ. СТЕФАНА ПРВОМУЧЕНИКА

Историјено, и истакнуто културно-историјско средиште славне прошлости Паштровића и чудесно оваплоћење природе са несвакидашњим изразом лепоте, малени град-утврђење Св. Стефан је подигнут на каменитом острву које са копном везује узани пешчани спруд. Претпоставља се да је саздан и утврђен у XV вијеку према предању које говори да је саграђен од блага заплијењеног од Турака. Наиме, приликом једне од опсада Котора од стране Турака, Паштровићи одлуче да се масовно (њих око 100) одазову позиву за помоћ, те заједно са Которанима побију Турке. На повратку према Паштровићима, код плаже Јаз, опаže турске галије, нападну још једном Турке и врате се са богатим плијеном својим кућама. Одлуцише, затим, да свако племе, а било их је 12, огради кућу на острву које прозвање Св. Стефан по црквици саграђеној у доба Немањића и посвећеној Светом архијакону Стефану Првомученику, затиштију и покровитељу ове чуvene родонаčelnice српске породице. Предање о оснивању св. Стефану помиње и Стефан М. Јубишић у напису „Онштество Паштровско у Окружју Которском“ из 1845. године, као „...ријетки дотађај, због што је ова грађевина учињена. Из Јубишиног текста посвећеног овом збијавњу чини се занимљивим најави: „Што ће сад Паштровани чинити од заплијењеног блага? Договоре се ово благо употребити на дјело оните. Заиста паметно измишљање. Сагrade од истога блага овај мали градић, и у њему сваком племену по једну кућу учине. У неко vrijeme ово је било главно место где су се ноглавице паштровске на сабор скupљале, а сад броји око сто житеља само“.

Св. Стефан је вјековима био значајно сједиште свих Паштровића, у којем је неко vrijeme засједао и доносиле одлуке чуveni паштровски суд „стол од правде“ или „банкада“ који се налазио на самом улазу у градић, или на тзв. „Ролину“. Јубишић помиње како су се овим грађанским судом, у коме се огледала и посебност самоуправе, Паштровићи нарочито дичили, а поријекло му везује још за годину 1266. и спасок краља Стефана Првомученичаног који га је одобрио. Најстарији сачувани писани извор у коме се помиње паштровски збор потиче из 1431. године, из времена када су се Паштровићи, због насиља турског већ били добровољно пре-

ИЗ СТАРИХ БАУЛА

ПРИПРЕМИЛА
Љиљана ЗЕНОВИЋ

Војислав Јовановић

НОВИ КАСНОАНТИЧКИ МОЗАИК
У ПЕТРОВЦУ НА МОРУ (3)

(Старине Црне Горе, 1, Цетиње 1963., стр. 129-137)

Мада се поједини основни мотиви могу свести на релативно мали број типова, датовање мозаика на основу њихових искључиво орнаменталних и стилских карактеристика скончано је са великим, често неотклоњивим, тешкоћама. Такав је случај и са нашим мозаиком чији су аутори комбиновањем различитих мотива створили нову, оригиналну целину, па би се слободно могло рећи да праве аналогије за ту целину не постоје. Остаје да се компарацијом појединих орнаменталних мотива са одговарајућим датованим примерима постигне неки резултат, мада су то већином општерас-прострањени мотиви који се у музивној уметности вековима понављају.

У стручној литератури већ су истакнуте тешкоће класификација мозаика код којих су квадратне или издужене слике одвојене преплетима, што би важило и за петровачки ћилими. Не мање тешкоћа изазва појаву других честих, веома раширених мотива као то су тзв. ватрени точак, троугаљи који подсећају на eirstab¹⁶ или розета.¹⁷ С друге стране, неки решетки мотиви имају мали број аналогија - нпр. цветни мотив заступљен у пољима бр. 1, 5 и 9,¹⁸ или уочите нејама одговарајућих паралела - нпр. необична комбинација крастасте розете са виновим лишћем у пољима бр. 7 и 11.¹⁹

Ни оквирни орнамент лозе образован од пelta и тоуглова-није - у нама доступном материјалу, нигде поновољен. Најкарактеристичнији мотив на нашем мозаику је комбинација сломоногов чвора са пелтама - већ поменуту пелтенкревуз, који се, уопште, прилично ретко јавља. Са нашег терена позната су нам два слична примерка из Илице²⁰ које Парлакса ставља у крај IV века. Он сматра да већина ових мотива припада III-IV веку и указује на њихову неуједначену рас прострањеност. Намиме, у западном делу царства честа су појава, нарочито у области Тријера, затим у Шпанији, Португалији и Енглеској док су на истоку ређи.²¹ Њихови наводи да је овај мотив чест у другој половини II и у IV веку на мозаицима у Остиији.²² Према мишљењу фон Гонзебахове, ваниталски примерци не би се могли датовати пре прелаза у II век при чему је целина мозаика увек одлучујућа.²³ Неколико примера овог орнамента у Аквилеји по-

тичу са почетка IV века.²⁴

За датирање нашег мозаика од важности је појава фрагмента са фитијом тројне рибе на истом локалитету. Према теренским условима налаза, оба мозаика припадала би истој архитектонској целини а вероватно и потичу из истог времена. И. Николајевић-Стојковић показала је да фрагмент са трима рибама нема хришћанско-символични, већ пагански карактер и да је као такав био уклопљен у целину која илуструје становнике мора.²⁵ Према томе он се идејно везује са геометријско-вегетабилни тегиши који делују свим паганским. Хронолошко опредељује фрагмент са рибама у III веку које I. Николајевић-Стојковић врши према времену настанка најстаријег поречког мозаика са аналогном претставом рибе²⁶ не би се тако лако могло прихватити и за њим јер известан број аналогија индицира, како смо видели, могућност датовања и у IV столећу.

12) Ибид.

13) М.Е. Блаке, Mosaique от хле лате Емпире и Роме анд вицинити, Мемоирс от хле Академији Роме, XVII, New York, 1940 100.

14) Са наше територије, њему је по схеми мреже тегиши из Илице (v. J. Kellner, Romische Baustelle in Ilidži Sarajevo. Yissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Herzegowina, V. Wien, 1897, 139-140, 142, T. LXIII) који по Парлакси (оп. цит., 133) припада крају IV века, као и један стобски мозаик из средине V столећа (v. E. Kitzinger, The town of Stobi, Dumbarton Oaks Papers, 3, Cambridge, Mass, 1946, 134-138, Fig. 191). Занимљиво је да се у бордuri овог мозаика појављује таласаста лоза слична лози петровачког мозаика али са срцеликом лишћем и петљама уместо пelta и троугластим додатака.

15) Наше ретке паралеле за овај мотив налазе се у Поречу, на мозаику IV века (B. M. Прелог, Пореч, град и споменици, Београд, 1957, 114-118; M. Mirabella-Roberti, La posizione dell'altare nelle più antiche basiliche di Aquileia e di Parenzo, Rivista di archeologia cristiana, XXVI, Roma, 1950, Fig. 6 i 2) затим у Gamzigradu где се датују IV век (D. Mano-Zisi, Le castum de Gamzigrad et ses mosaïques, Archeologia jugoslavica, II, Beograd, MCMLVI, Fig. 14, p. 81-82; Исти, Пролегомена уз проблем касноантичких моза-

ика у Илинику, Зборник радова Народног музеја, II, Београд, 1959, 97-98), у Солину на мозаику из V века (E. Duggve, Forschungen in Salona, III, Wien, 1939, 77-79, Abb. 90, T. 9 A (65, 67, 69) и на једном непубликованом фрагментарном ћилиму са Губеревца на Космају (данас у Народном музеју у Београду) који, према саопштењу M. Величковића, потиче из IV века.

16) За овај мотив нису нам познате аналогије са нашег терена. Од иностраних паралела наводимо један римски мозаик северовске епохе (црф. M. E. Blakе, оп. цит., T. 11), 4, p. 82-83.

17) В. о розети R. P. Hinks, оп. цит., LH-LHV.

18) Он има своју веомаблику аналогију на једном мозаику из Карthagine (?) који Hinks (оп. цит., Фиг. 92, 82) ставља у III век. Hinks је публиковао и неке мање сличне примерке овог мотива: Фиг. 89, p. 81 и Фиг. 90, p. 82. Оба мозаика су из Карthagine и датована су у III век.

19) На исти начин постављено лишће има један мозаик из Карthagine: Hinks га датира у П-III век (оп. цит., Фиг. 88, p. 78 и 81).

20) J. Келнер, лоц. цит; један од орнамената је фрагментован. На овим примерима уместо соломоновог чвора изведен је квадратно поље са белим крстичем у средини.

21) K. Парлакса, оп. цит., 133.

22) Ибид, 133-134; Парлакса истиче да се мотив најпре јавља у Италији и то у прибоју мустри с тим што уместо уплатеног чвора средину образује један први квадрат. У склопу развоја прве површине пelta постају обојене док се чворови колористички диференцирају према слагању мотива на парове. Ово последње може се пратити од касног II века.

23) G. Becatti, Case ostiene del tardo Impero, Bollettino d'Arte 33, (1948), 102 ф. 197 ф.) нама неприступачно; цит. по V. von Gonzenbach, оп. цит., 157, нап. 15.

24) V. von Gonzenbach, loc. cit.

25) La Basilica di Aquileia (P. Цецхијели, Гли едифици е мозаици палеоクリстијани најла зона делла Басилици), Болонија, 1933, 245-247, T. XXI i XLV.

26) И. Николајевић-Стојковић, оп. цит., 159-160.

27) Ибид.

обећају, још брже забораве...

Ни анђели шако лијејо не јевавју.

ДОБРОВОЉАЧКЕ ЗЕМЉЕ У ПАНЧЕВАЧКОМ РИТУ

(Имена добровољаца који су добили земљу)
(наставак из прошлог броја)

25) ЈАЛЕВИЋ Мироја МИЛО-МИЛОШ, из Буљарице. Увјерењем Министарства војске и морнарице признаје се својство добровољаца - борца. Добио је добровољачку земљу у Панчевачком риту.

26) МАИНИЋ Ђура ИВО, из Петровца. Рођен 1896. Био је б

мјесец у црногорској војсци. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18581/31. призната му је својство добровољаца.

27) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

28) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

29) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

30) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

31) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

32) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

33) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

34) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

35) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

36) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

37) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

38) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

39) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

40) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

41) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

42) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

43) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

44) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

45) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

46) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

47) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

48) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

49) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

50) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

51) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

52) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

53) МАЈСИЋ Јован ЈАСОНА, из Петровца. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 18606/29. признаје се својство добровољаца-борца.

27. ДЕЦЕМБАР 1996.

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

ПОМОЋ КОД НАЈУРГЕНТИЈИХ СТАЊА

Не постоји ништа тако тешко као болест, нити трагично као смрт. А напрасна смрт за окolini унесрећеног увијек ствара дилему: што се могло урадити у том тренутку и да ли је све предузето да се фатални исход спријечи. Највећи број смртних случајева изазваних траумом или срчаним застојем дешава се прије хоспитализације.

Знајући ту чињеницу Америчко удружење за болести срца иницирало је обуку становништва за указивање хитне помоћи и почетно збрињавање ургентних стања. Педесет милиона Американаца оспособљено је за кратко вријеме, а обука је обухватала прецизне инструкције о извођењу вještackog дисања, масажа срца, заустављању крварења, транспроту унесрећеног и другим поступцима који се предузимају до доласка стручне екипе медицинске помоћи. Захваљујући тим мјерама и напретку технике и медикаментног лијечења стопа смртности од кардиоваскуларних болести (првенствено срчаног инфаркта) смањена је у Америци за готово 40%. До деведесетих година умирало је годишње око милион Американаца од кардиоваскуларних оболења, а од тога броја преко 160.000 били су млађи од 65 година.

Интересантно је запажање да су и жене након 60 година старости једнако или чак више оболijења и умирале од болести срца и крвних судова од мушкираца. Слична ситуација је и у европским земљама, а код нас је ситуација лошија јер је у протеклих пет година нагло порастао број оболелих и умрлих о кардиоваскуларних оболења.

Пошто је ризик од умирања од срчаног инфаркта далеко највећи у току прва два сата по појави симптома, огроман је значај рано препознавање симптома и редосљедом пружања помоћи па је AHA (American Heart Association) дала прецизан редосљед употреба која се предузимају. Упутства су објављена 1993. и до сада нијесу промијењена, па их преносимо у најкраћим цртама. Прва фаза је критична и мора бити брза и чине је процјена да је дошло до прекида рада срца или прекида дисања. Чим се то констатује одмах се позива хитна помоћ (број 94), изузев када је дијете у питању. Тада се прво почиње реанимација а након једног минута позива се хитна помоћ и наставља ранимација без прекида.

Реанимација се означава са процјеном редосљеда три кључне функције ABC, A (Air a) - дисајни пут, B(Breathing) - дисаје, C(Circulation) - срце односно циркулација. Када се констатује да је жртва без свијести потребно ју је одмах ставити на лежај, глава и врат требају бити у истој равни, а подлога чврста, руке су поред тијела. Одмах се проверава пролазност дисајних путева, ако је језик запао у гро, то се отклања забацивањем главе и подизањем браде, без вучења језика што се често ради и непотребно губи вријеме. Ако се сумња на повреду кичме у предјелу врате глава се не смји забацивати, него се само подиже доња вилица и тако се такоје отворити дисајни путеви. Ако у устима има страног садржаја то треба одстранити брзо и једнотавно - кажицром. Ако се грудни кош не подиже, ако се на примакнуто ухо устима и носу жртве не осјећа струјање ваздуха, одмах се предузима техника дисања уста на уста. Техника је једнотавна: треба запушити пр-

стима нос жртве, да ваздух не излази кроз нос, и директно дувати на уста након два издаха који би требали да трају од 1,5 до 2 секунде по издаху. Нормално, може се на уста ставити газа, или дувати преко маске ако је при руци. Правилно дисање се најбоље спроводи са 10-12 удаха у минути.

Ако се утврди застој срца онда је уз вještacko дисање потребно одмах почети са масажом срца. Ако имају дviјe особе, једна врши масажу а друга одржава дисање. Масажа срца изводи се притиском у ритму од 60 до 80 јаких компресија у минути на доњи дио грудне кости са помjerajem грудне кости од 3,5 do 5 cm. Нормално болесник је увијек на лежима и на тврдој подлози. Овај поступак не смји се прекидати све док не стигне служба медицинске помоћи. Сваких неколико минута требало би на кратко прекинuti реанимацију и проверити да ли је дисање постало спонтано и да ли се појављује пулс. Ове технике може лако изводити свако ко је прошао курс прве помоћи и не захијевају никакво специјално знање, нити било каква приручна средства.

Овакав поступак примјењује се и код других разлога прекида дисања и рада срца, а може бити нарочито ефикасан код утопљења или струјног удара. Ту је свако чекање на медицинску помоћ фатално. Прекид рада срца и дисања смо неколико минута без ових мјера довешће, најжалост, до неповратних пројава у мјоджаним ћелијама па касније мјере, и када по врате рад срца и дисање не могу вратити оштећене ћелије мозга па су промјене трајне и општећења дефинитивна.

Ове двије једнотавне процедуре могу у високом процen-

ту одржати човјека у животу док не стигне стручна помоћ. Екипа хитне помоћи у својој опреми морала би имати обavezno: дефибрикатор, мали портабл апарат за кисеоник и орофарингеалне тубусе.

У нашим условима повреде су други разлог за настанак нагле смрти, а у високом процenту смрт настаје због искрварења. Годинама радећи у домовима здравља никада нисам видio ни један случај да је прије доласка љекара правилно заустavљeno масивno крvarењe. А то је могућe обично јednostavnom kompresijom prvim zavojem i stavažaњem zavoja. Ljčno sam kod slušalača prve pomogni pri postavljanju pitača kako zaustaviti krvareњe uviđek dobiva odgovor: Esmarhovom poveskom. A zaustavljanje krvareњa Esmarhovom poveskom može da bude fatalno i primjeđuje se samo kod traumatske amputacije ili neuspješa svih drugih начина zaustavljanja profuznog krvareњa koje direktno ugrožava život.

Транспорт повриjeđenih je poseban проблем и често због бrozopletosti,страха и неznaća,nepaviljnim marnipulacija možemo pogoršati stanje unesrećenog i direktno ugroziti život. Nađeđi oprez potreban je kod sumnje na prekomu kichme. Tada je mnogo bolje na licu mješta sачekati stručnu pomogni, nego bez uslova pokušavati tansport koji može biti fatalan.

Mi smo, njažalost, daljeko od američkih normi koji su plinirali da vrijeđem od poziva do dolaska hite pomogni ne treba da буде duže od pet minuta u najhijenijim slučajevima kada je život direktno ugrožen. Sistem vezu koji je do sada kod nas bio veoma loš, sigurno ne uvođenjem mobilne telefonije u svim kolima hite pomogni i kod љekara koji radi te poslove, i uz pravu selekciju zaista hiteh slučajeva, bitno skratiti vrijeđem dolaska stručne pomogni. Do tada bilo bi neophodno da bar 1/3 становništva Budwe prođe kurseve reanimacije koji će svakom čovjeku kad-tad pomogni da spasne jedan ljudski život.

Dr Tadija Nikolić

Нова година је свечаност па и рад у кухињи треба тако планирати: да се наредног дана не кува, а да хране има довoljno за домаћinstvo и пријатеље који нас посјете. Заšto uviđek pečeno prase u цијelo, или у комадima, зашто не бисте пробали pušeno prase s jabukama? Zamolite mesara prilikom kupovine da вам цијelo prase, или половину, istražiira (tj. izvadi sve kosti). Цијelo prase, ili половину, raširite na sto ili dasku, мало истучите тучком за meso i posoete. Jabukama ogulite koru, izbushite sredinu, povadite cijemene, затим напunite pušnjem maslinama bez košpiča. Porečajte jabuku na

СПЕЦИЈАЛИТЕТИ ПРИМОРСКЕ КУХИЊЕ
ПРИПРЕМА КУВАР ВОЈО ПИЋАН

ПУЊЕНО ПРАСЕ С ЈАБУКАМА

месо и уrolujte kao salamu, tako da кожа остане sa спољне стране. Чврсто повеžite шлагом као salamu, пеците у перни-пећници уз често преливање соком од pečenja i пивом. За вријeme pečenja prase ne бодите ви-

КАКАВ НОВОГОДИШЊИ МЕНИ?

„Жилијен“ нарезаним поврћем. Tonpa предјела, или međuđela, су takođe преобилна. Mislim da chekamo kao трен, kad tachno u ponoh испраћамо staru, a dočekujemo novu godinu. Zato za svaki novogodišnji meni mora se strucno i studijski planirati dezerter.

Трајање ове вечере мора се програмирати, како почетак, та-ко и вријeme између гангова (vrsta jela), али и вријeme завршетка вечере са dezerterom.

Хладна или tonpa pića i напици - moraju biti brigra svakog хотелијера, као и начин сервисирања, што је једнако важно као и kvalitet, ukus, изглед понуђених јела. Зато учнимо све strucno i profesionalno, како би nam гости били sprečeni, i задовољni odlazili, сјејајући се нас и наше понуде u хотелима, i ponovo нам се враћали. Poslije ponosni ponudite sararu ili racsol - некome ће то prijati.

НОВОГОДИШЊА САРМА

За osam osoba potrebno je: dva kilograma kiselog kupusa u glavičama, jedan kilogram mješevnog mesa (sviňsko, teleće, juhe), četiri glavičice prigro luka, 200 grama masti, 500 grama suve šarene slanine, 150 grama rizike, kašika aleve paprike, vez petrusina, 500 grama suvih sviniških rebara, dva lista lоворa, dviđe suve ljute paprike, so, biber po ukusu.

Nacin pripreme: Sa glavičica kiselog kupusa пажљivo odvo-

jite list po list, odrezjite listi, dodađite mješevino, meseo, 150 grama slanine, na rezane na finne sitne kočki, opranu rizku, ситно сјечени petrusin, aleve paprike, biber i мало soli, добро промијешајте, па na сваки лист купуса стављајте на средину по мало филија. Пресавијте krajeve lista ka

средини је завијте sarme. Sarma треба да буде чврsto завијena. Na dno šperle, ili posude u kojoj kuvate, stavite na mao stoju u kladojnoj vodi. Na mast proprijkite sitno narezani crni luk, pa kada počne žutjeti dodađite mješevino, meseo, 150 grama slanine, na rezane na finne sitne kočki; opranu rizku, ситno сјечени petrusin, aleve paprike, biber i мало soli, добро промијешајте, па na сваки лист kupusa stavljaјte na sredinu po мало filijala. Prsesavijte krajeve lista ka

Srećna Nova godina uz bogatu trpezu.

НАШИ ФУДБАЛЕРИ У СКАДРУ (1)

(Сјећање учесника на фудбалску утакмицу репрезентација барског и скадарског среза септембра 1945. године – вјероватно први послијератни међународни сусрет наших фудбалера)

Улиција. Ja sam bio rezervni i kasnije sam ušao u igru, a Vježko Davidović iz Bulažića je bio rezervni golman. Nižesmo imali ni trenera, ni treninga, a bili smo u drsesovima koje smo jedva nekako sakupili u Baru prije kurseve reanimacije koji će svakom čovjeku kada pomogni da spaše jedan ljudski život.

- Na sjednici Sreske konferencije omadiljne u Baru odlučili smo da idemo u Skadar i odigramo fudbalsku utakmicu s reprezentacijom barskog srezu, danas se slabo osjeća detalja od prije pedeset godina. Sjeća se da je u tom timu igrao dešnog halfa, da je Uroš Ženović bio bek, a Mirko Užurin napadac. Jedno vrijeđem, od maja do oktobra 1944. godine, je živio u Petrovcu, a bila je njegova majka udržavljana u Baru.

Petar M. Jelusić, koji je kao tada pознатi fudbaler bio jedini počačanje u utakmici s reprezentacijom barskog srezu, danas se slabo osjeća detalja od prije pedeset godina. Sjeća se da je u tom timu igrao dešnog halfa, da je Uroš Ženović bio bek, a Mirko Užurin napadac. Jedno vrijeđem, od maja do oktobra 1944. godine, je živio u Petrovcu, a bila je njegova majka udržavljana u Baru.

- Na sjednici Sreske konferencije omadiljne u Baru odlučili smo da idemo u Skadar i odigramo fudbalsku utakmicu s reprezentacijom barskog srezu, danas se slabo osjeća detalja od prije pedeset godina. Sjeća se da je u tom timu igrao dešnog halfa, da je Uroš Ženović bio bek, a Mirko Užurin napadac. Jedno vrijeđem, od maja do oktobra 1944. godine, je živio u Petrovcu, a bila je njegova majka udržavljana u Baru.

- Po Baša putu za Skadar nam je bio republički omadiljnik Vojislav M. Jelusić, koji je bio učesnik Drugog svjetskog rata, a bila je njegova majka udržavljana u Baru.

- Rukovodstvo omadiljne Skadra nam je priredilo iz-

vanredan dочек. Smješteli smo u dva hotela, a domaćini su nam odredili i dvije grupe svojih mladića da nam budu na usluzi - kakve Uroš Ženović - Sladečeg dana prije podna ishli smo u razgledaњe grada Luksemburškog fudbalera. Bili smo više nego iznenadjeni koliko su tada u Skadru bili dobro snabđevani trgovinske i ugostiteljske radnje - mnogo bolje nego u našoj zemlji. To im je ostalo, poslije višegodišnje okupaci-

Vasco M. Stanić (Naставак u sledećem broju)

Fudbaleri iz Petrovca učili jedne utakmice sa Baranima neposredno poslije rata: Vježko Davidović, Niko Vukotić, Uroš Ženović, Božko Ženović, Jovo Milutinović, Petar M. Jelusić (počačanje iz Barua), Vježko Armenko i Uroš B. Pavlović (dovni rед с лијева на desno).

СПОРТ

ВЕЛИКИ УСПЕХ НАШИХ ВАТЕРПОЛИСТА

**ИЗМЕЂУ
ДВА БРОЈА****БУДВАНСКА РИВИЈЕРА
У ЕВРОПИ**

Ватерполо: ЈУВАЛ: Војводи-

ка - Будванска ривијера 2:22,

Студент - Будванска ривијера

4:24, Будванска ривијера -

Бечеј 9:8, Ниш - Будванска

ривијера 3:12, Београд - Буд-

ванска ривијера 3:14, Црвена

звезда - Будванска ривијера

9:8, Партизан - Будванска

ривијера 7:7.

Фудбал, Друга савезна лига:

Арсенал - Могрен 1:3, Могрен -

Полимље 1:2.

Прва црногорска кошарк-

шка лига: Могрен - Академик

55:62, Љубовић - Могрен 73:87.

Шах. Републичка лига у

шаху: Котор - Шахматик 3:3,

Шахматик - Ј. Ђурђић 6:0.

Спортски клуб ЕПТОС

БУДВА

Фудбал

Спорт

Будва

Фудбал

Будва

Спорт

Будва

Фудбал

Будва